

коррекционных занятий по развитию лексической системности и грамматического строя речи. Нами было решено создать коррекционную программу с дидактическими играми и апробировать её, а после провести контрольный эксперимент для определения эффективности апробированной программы.

Список литературы:

1. Адмони В.Г. Грамматический строй как система построения и общая теория грамматики / В.Г. Адмони. – М.: Просвещение, 2008.-245 с.
2. Воробьева В.К. Ошибки в использовании глаголов детьми с общим недоразвитием речи // V научная сессия в дефектологии / В.К. Воробьева. – М.: Просвещение, 2011. – с.123 – 132.
3. Гончарова В.А. Общие и специфические особенности формирования лексики у дошкольников с различными нарушениями речи / В.А. Гончарова. – СПб.: Акцидент, 2012. – 143 с.
4. Лалаева Р.И. Формирование лексики и грамматического строя у дошкольников с ОНР / Р.И. Лалаева, Н.В. Серебрякова. – СПб.: Акцидент, 2013. – 357 с.
5. Захарова Н.В. К вопросу о развитии грамматического строя речи у детей дошкольного возраста / Н.В. Захарова. – М.: Просвещение, 2015. – 215 с.

SPECIFICUL AUTOAPRECIERII LA COPII CU TULBURĂRI DE LIMBAJ

*Ciobanu Adriana, dr.psih.conf.univ., șefa catedrei Psihopedagogie Specială,
UPS “Ion Creangă” din Chișinău
Apostol Elena, logoped, doctotandă UPS “Ion Creangă” din Chișinău*

Rezumat

Articolul este consacrat problemei cercetării specificului dezvoltării autoaprecierii la copiii cu tulburări de limbaj. Cercetarea a constatat că copiii cu tulburări de limbaj nu se pot autoaprecia, nu se stimează, se închid în sine. Din cauza tulburărilor de limbaj acești elevi nu-și pot dezvolta abilitățile de autoapreciere, nu-și pot evalua propria valoare, reflectă o poziție critică față de propriul potențial.

Cuvinte cheie: autoapreciere, tulburare de limbaj, subapreciere, dezorganizarea personalității, dezordini comportamentale

Summary

This article focuses on the research of the specificity of the development of self-esteem in children with language disorders. The research found that children with language disorders can not self-esteem, they do not trust themselves to close themselves. Because of language disorders, these students can not develop their self-esteem skills, can not assess their own value, reflect a critical attitude towards their own potential.

Key words: self-esteem, language disorder, under-appreciation, personality disorganization, behavioral disorder

În ultimile decenii se intensifică studierea și cercetarea unor diverse procese psihice. Astfel, preocupările legate de limbaj s-au manifestat nu numai în domeniile ce se ocupă de acest proces psihologic, dar și în pedagogie, logopedie, neuropsihologie, psihofiziologie etc.

Personalitatea copilului cu tulburări de limbaj se poate dezorganiza, iar în conversație apare reținerea și teama de vorbire, ceea ce creează o stare de inerție, de rigiditate. Fobia vorbirii se întărește sub forma unor legături durabile și obsedante și astfel, poate să apară bîlbîiala pe fondul dislaliei. În unele cazuri, asemenea situații pot amplifica tulburările de limbaj prin apariția unui mutism selectiv ce comportă, la copii în special, rămăneri în urmă în planul dezvoltării limbajului, izolarea și subaprecierea propriilor posibilități.

Tulburările de limbaj, începând cu cele mai simple, ca, spre exemplu, diferite forme de dislalie, provoacă, la o anumită vârstă, dezorganizarea personalității și dezordini comportamentale. Efectele negative se manifestă începând de la rețineri în vorbire, inhibiție în activitate, blocaje psihice și de acțiune și ajung la dezorganizarea personalității și pierderea afirmării de sine și autoaprecierii.

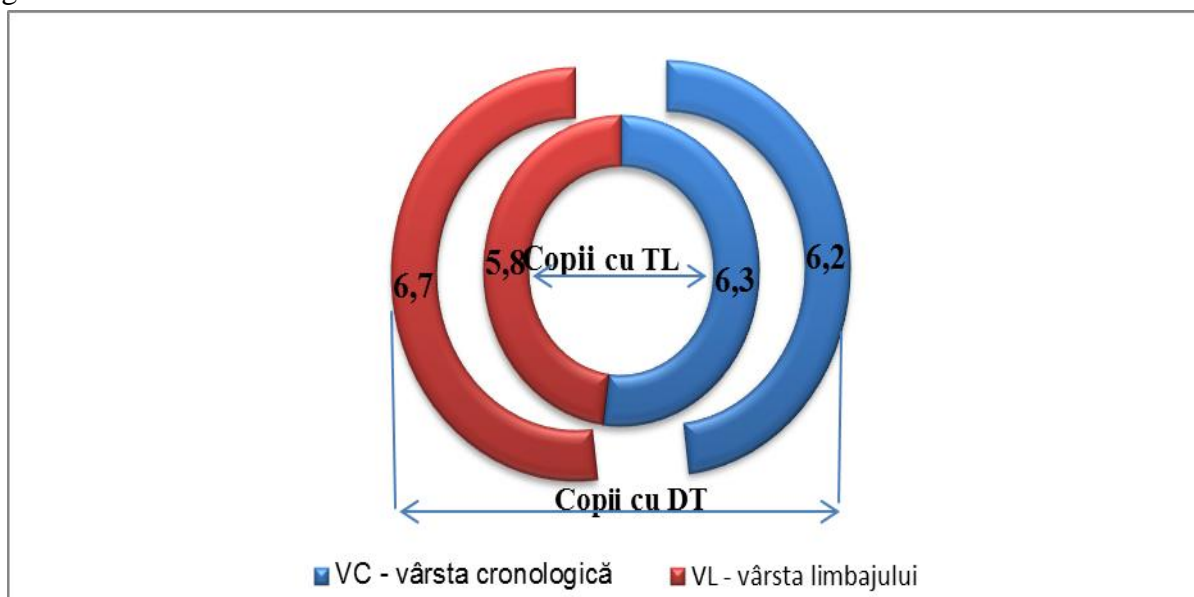
Analizând literatura de specialitate putem constata că este cercetat aspectul psihopedagogic al copiilor cu tulburări de limbaj [1, 2, 3, 4, 6], autoaprecierea ca caracteristică a personalității [5, 7, 8] însă puține lucrări sunt consacrate problemei autoaprecierii la copiii cu tulburări de limbaj [6]. Aceasta situație ne-a orientat să studiem particularitățile dezvoltării autoaprecierii la copiii cu tulburări de limbaj.

Cercetarea a fost realizată pe un eșantion de 9 copii tipici de vârstă preșcolară, grupa pregătitoare și 9 copii de vârstă preșcolară, grupa pregătitoare, cu tulburări de limbaj (6 copii cu dislalie, 3 copii cu bîlbîială) de 6-7 ani.

Pentru studierea particularităților dezvoltării autoaprecierii la copiii cu tulburări de limbaj au fost aplicate următoarele tehnici de cercetare: Proba Alice Descoedres pentru cunoașterea vârstei psihologice a limbajului; Indexul de autoapreciere – ISE (Walter W. Hudson); Scala Autoaprecierii Imaginii de Sine.

În continuare prezentăm rezultatele cercetării.

În urma aplicării probei *Alice Descoedres pentru cunoașterea vârstei psihologice a limbajului* media vârstei cronologice la copiii cu tulburări de limbaj este de 6,3 ani, iar media vârstei psihologice a limbajului este 5,8 ani. Cele mai slabe rezultate au fost obținute la proba 4 și 5. Toți copiii cu tulburări de limbaj cercetați prezintă întâzieri în dezvoltarea limbajului față de vârsta cronologică (VC). Media VC la copiii dezvoltarea tipică este 6,2 ani, iar media vârstei psihologice a limbajului (VL) este 6,7 ani. La toate probele testului copiii cu dezvoltarea tipică au obținut rezultate bune. Datele comparative obținute de subiecții cercetați sunt prezentate în figura 1.

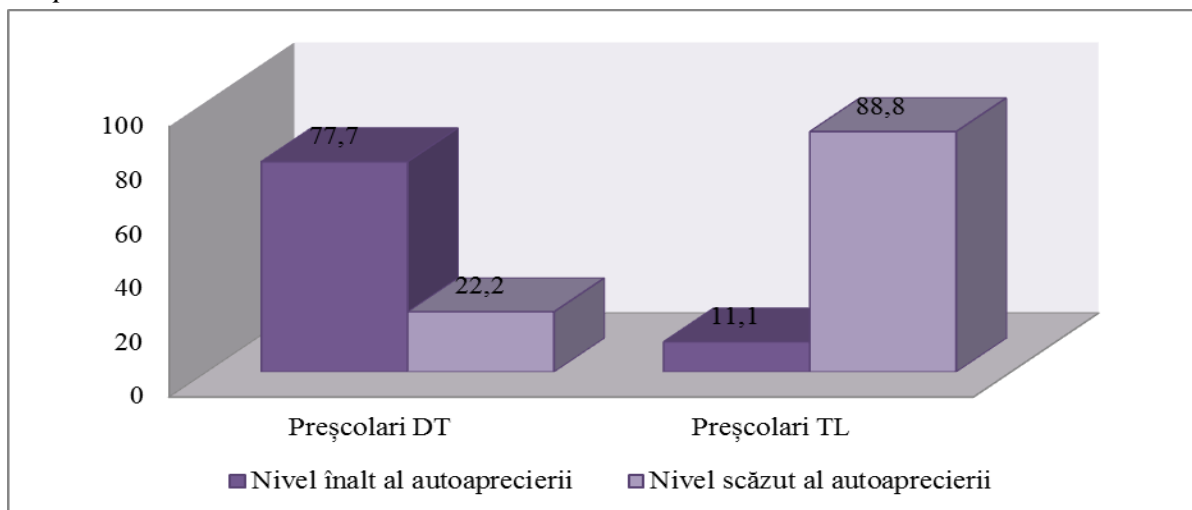
Fig. 1. Rezultatele comparative a mediilor vârstei pe cele două eșantioane de copii

Aceste rezultate ne demonstrează că media vârstei psihologice a limbajului a subiecților DT este superioară vârstei cronologice cu o diferență de 1,1 ani față de lotul de subiecți cu TL la

care VC este mai mare decât VL; $VL < VC$ cu 1,5 ani. Dezvoltarea limbajului preșcolariilor cu tulburări de limbaj este asemănătoare cu cea a preșcolariilor tipici de 5 ani. Tulburarea de limbaj influențează mult vârsta psihologică a limbajului.

Tehnica Indexul de autoapreciere (ISE) are ca scop constatarea problemelor privind caracteristicile autoaprecierii. *Tehnica Indexul de autoapreciere (ISE)* este o scală cu 25 de itemi concepută pentru a constata gradul, severitatea și amplitudinea problemelor privind autoaprecierea.

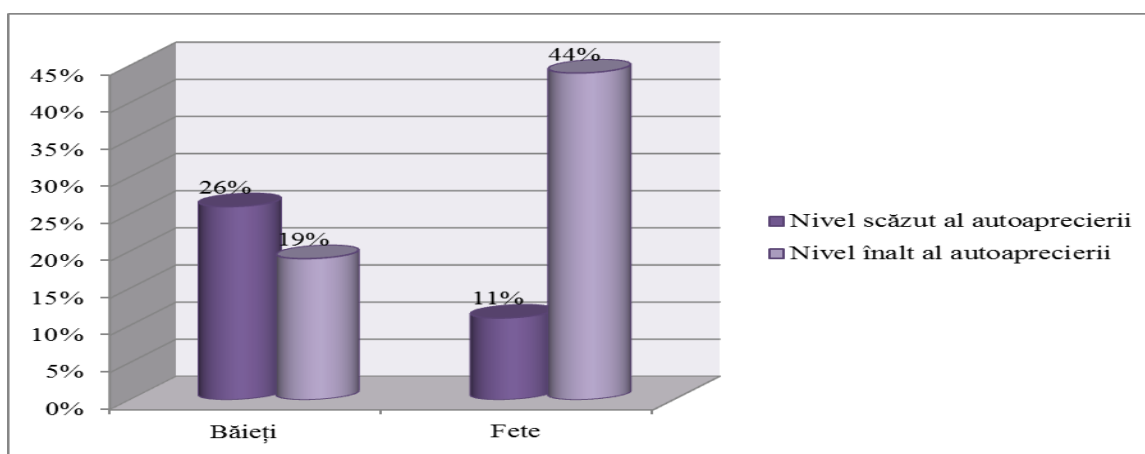
În figura 2 sunt prezentate rezultatele obținute de preșcolarii investigați la proba *Indexul de autoapreciere – ISE*.

Fig.2. Nivelul autoaprecierii preșcolariilor investigați la proba Indexul de autoapreciere – ISE

Din figura 2 observăm că 7 (77,7%) de preșcolari fără tulburări de limbaj au un nivel înalt al autoaprecierii, iar 2 (22,2%) de preșcolari au un nivel scăzut al autoaprecierii. Dacă analizăm rezultatele obținute de preșcolarii cu tulburări de limbaj observăm o situație mai îngrijorătoare: 8 (88,8%) de preșcolari au un nivel scăzut al autoaprecierii și numai 1 preșcolar (11,1%) are un nivel ridicat de autoapreciere.

În continuare prezentăm analiza rezultatelor cercetării la proba *Indexul de autoapreciere – ISE* în aspect gender (vezi figura 3.).

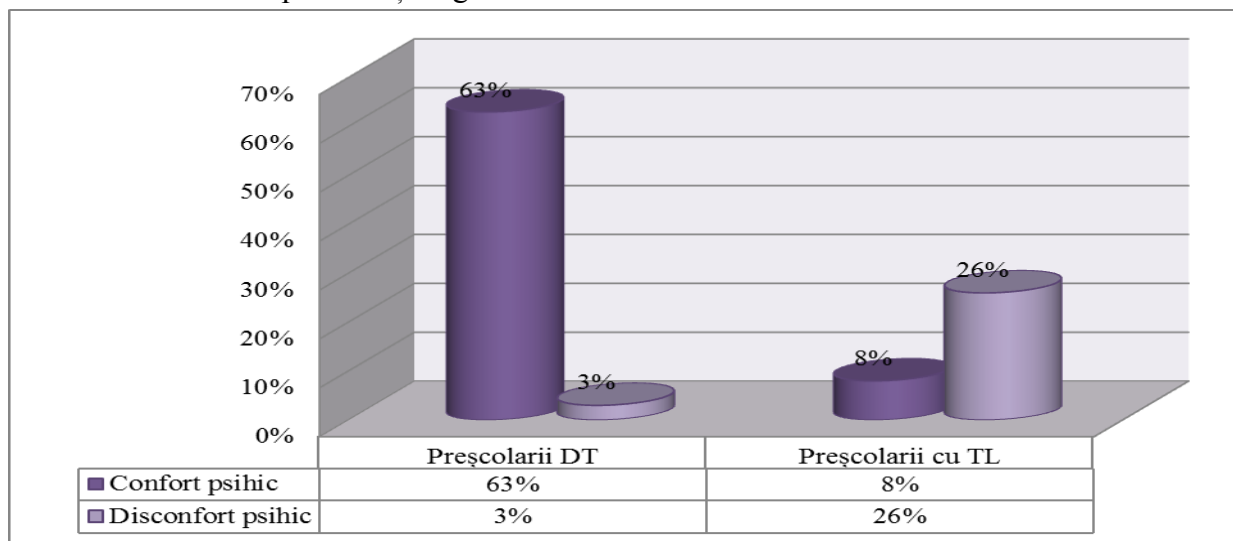

Fig 3. Analiza gender a nivelului autoaprecierii la preșcolarii cu TL

Figura 3. ne demonstrează faptul că fetele cu tulburări de limbaj (44 %) au un nivel mai înalt al autoaprecierii comparativ cu băieții, iar băieții numai 26 % au un nivel înalt al autoaprecierii. 19 % dintre băieții investigați au un nivel scăzut al autoaprecierii și 11 % de fete.

Constatăm că preșcolarii cu tulburări de limbaj nu se pot autoaprecia, nu se stimează, se închid în sine. Din cauza tulburărilor de limbaj acești copii nu-și pot dezvolta abilitățile de autoapreciere, nu-și pot evalua propria valoare, reflectă o poziție critică față de propriul potențial, prin urmare aceasta influențează calitativ quantumul informațional al cunoașterii de sine, care în mod reversibil, influențează și procesul calitativ de autoapreciere.

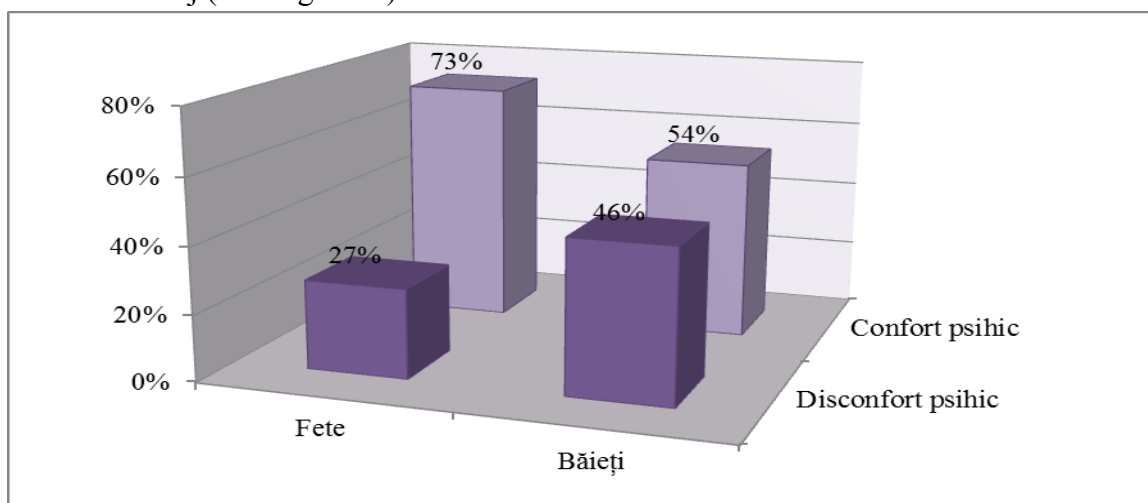
Scala Autoaprecierii Imaginii de Sine reprezintă o listă de adjective ce trec în revistă o serie de caracteristici pozitive și negative ale Eu-lui.

Fig. 4. Nivelul confortului psihic la subiecții cercetați

Datele din figura 4. ne sugerează că preșcolarii cu dezvoltarea tipică au un nivel rezonabil al confortului psihic și o discrepanță nesemnificativă între Eul actual și Eul ideal pe când preșcolarii cu tulburări de limbaj au obținut un punctaj mai scăzut ceea ce semnifică un disconfort psihic și, implicit, o discrepanță mare între Eul actual și Eul ideal. Astfel observăm necesitatea creării unui program eficient de terapie a tulburărilor de limbaj.

În continuare prezentăm analiza gender confort/disconfort psihic al preșcolarilor cu tulburări de limbaj (vezi figura 5.).

Fig 5. Analiza gender, confort/disconfort psihic al preșcolarilor cu tulburări de limbaj

Figura 5. ne demonstrează faptul că fetele investigate au un nivel rezonabil al confortului psihic decât băieții. Astfel 73 % de fete sunt în confort psihic, iar 27 % au un disconfort psihic. 54 % de băieți au un nivel rezonabil al confortului psihic, iar 46 % se confruntă cu un disconfort psihic.

În urma studierii autoaprecierii la copiii cu tulburări de limbaj am evidențiat că preșcolarii cu tulburări de limbaj nu se pot autoaprecia, nu se stimează, se închid în sine. Din cauza tulburărilor de limbaj acești copii nu-și pot dezvolta abilitățile de autoapreciere, nu-și pot evalua propria valoare, reflectă o poziție critică față de propriul potențial, prin urmare aceasta influențează calitativ quantumul informațional al cunoașterii de sine, care, în mod reversibil, influențează și procesul calitativ de autoapreciere.

Preșcolarii fără tulburări de limbaj au un nivel rezonabil al confortului psihic și o discrepanță nesemnificativă între Eul actual și Eul ideal pe când preșcolarii cu tulburări de limbaj au obținut un punctaj mai scăzut ceea ce semnifică un disconfort psihic și, implicit, o discrepanță mare între Eul actual și Eul ideal. Astfel observăm necesitatea creării unui program eficient de terapie a tulburărilor de limbaj.

Bibliografie:

1. Bucun, N., Nosafii, A. Acțiuni psihopedagogice de influență în pregătirea psihologică pentru școală a copiilor cu tulburări de limbaj. În: Pledoarie pentru educație– cheia creativității și inovării. Materialele Conferinței Științifice Internaționale. Chișinău: IȘE, 2011, p. 75-81.
2. Mititiuc, I. Probleme psihopedagogice la copilul cu tulburări de limbaj. Iași: Ed. Ankarom, 1996. 292 p.
3. Nastas, A., Banari, L., Carpenco, I. Dereglări de vorbire și corectarea lor. Chișinău: Lumina, 1984. 362 p.
4. Olărescu, V. Logopedia. Perspectiva diagnosticului logopedic. Chișinău, 2008. 411 p.
5. Zlate, M. Introducere în psihologie. Iași: Polirom, 2000. 413 p.
6. Калягин, В.А. Логопсихология. М.: Академия, 2006. - 320 с.
7. Пастухова, М.В. Теоретические Аспекты Психологического Изучения Самооценки Личности. Известия Самарского научного центра Российской академии наук. т. 12, №5 (2), 2010. с. 460 – 462.
8. Сидоров, К. Р. Самооценка в психологии. В: Мир Психологии. Москва - Воронеж, 2006. №2 (46). с. 224 – 234.

SENSIBILITATEA PROCESĂRII SENZORIALE ÎN CAZUL COPIILOR

*Veleanovici Armand, PhD, Psiholog, psihoterapeut,
Centrul de evaluare, expertiză, intervenție Expert Psy
Mâț Laura, Psiholog,
Centrul de evaluare, expertiză, intervenție Expert Psy*

Abstract: Hypersensitivity, known as sensory processing sensibility (SPS) (Aron & Aron, 1997) is a innate trait, present in 15-20% of the general population. The hypersensitive persons are described as being more observant to the subtle stimuli in the environment and more easily disturbed by strong stimuli, as powerful sounds or high temperatures (Aron, 2010). Aron et al. (2005) discovered that negative childhood environment was correlated with negative emotionality of people with a high level of sensory processing sensibility, so the environment is an important factor in the development of the children. This